

papers

LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES

Europa: Del somni a la decepció

Arcadi Oliveres

El problema de fons no és la pobresa, sinó la iniquitat

Francesc Mateu

Economia pobra, idees pròsperes

Pilar Taché

La Plataforma, fre als desnonaments d'habitatges

Entrevista a l'Ada Colau

Glencore: de las "necesidades" europeas de materias primas a la impunidad del agronegocio

Olivier Chantry, Delphine Ortega y Mónica Vargas

Cinema: crisi global, malestar social

Muriel Giménez

Demanam disculpes pels possibles errors en català, ja que no disposem de cap servei de correcció. Si alguna persona especialitzada ofereix el seu servei voluntari per a properes edicions, bé que li agrairem.

Desde la junta...

Sumari

- 3 Europa: Del somni a la decepció
Arcadi Oliveres
- 5 Retalls de premsa
- 6 El problema de fons no és la pobresa, sinó la iniquitat
Francesc Mateu
- 8 Economia pobra, idees pròspères
Marta Ter
- 9 La Plataforma, fre als desnonaments d'habitatges
Entrevista a l'Ada Colau
- 13 Rerefons. Glencore: de las "necesidades" europeas de materias primas a la impunidad del agronegocio
Olivier Chantry, Delphine Ortega y Mónica Vargas
- 16 Cinema: crisi global, malestar social
Muriel Giménez
- 19 Activitats de la Lliga

Revista Papers

Edita: *Lliga dels Drets dels Pobles*
Data d'edició: *Desembre 2012*
Dipòsit Legal:
Consell de redacció: *Begoña Basterretxea,
Josep Ramon Giménez
Rita Huybens
Ester Garcia*

Revista quadrimestral
Disseny i maquetació: *Àlex Beltran Roca
Marta Reus Fàbregas*

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES
Adreça: *Sant Isidre, 140 (Ca l'Estruch)
08208 SABADELL*

Telèfon: *93 723 71 02*
Fax: *93 168 58 71*
Web: *www.dretsdels pobles.org*
Adreça electrònica: *info@dretsdels pobles.org*
Horari d'atenció al públic: *De dilluns a divendres de 9 a 13 i de 15 a 18.*

Disposem d'una biblioteca especialitzada en drets humans, desenvolupament, cultura de la pau, política, món arab i musulmà. La Lliga dels Drets Dels Pobles no comparteix necessàriament l'opinió dels autors dels articles publicats en la revista.

La Lliga dels Drets Dels Pobles agrairà la reproducció i divulgació dels continguts d'aquesta revista sempre i quan se citi la font.

Amb el suport de:

Ajuntament
de Sabadell

Portada: Arxiu Lliga

Editorial Papers Desembre 2012

En moments difícils, respostes contundents. Per què la Lliga té raó de ser en el moment actual?

El moment actual dóna cabuda a adjectius ben diversos: complex, incert, desesperançat, injust, però també de reflexió, de lluita, de compromís,... Les situacions dels individus i dels col·lectius s'agregen dia a dia, i les formes fins ara imperants de fer política, es mostren ineficaces, molt poc sensibles al patiment de la gent i, sovint, amb una manca d'ètica destacable.

En aquest context creiem que entitats com la nostra tenen més sentit que mai. És evident que fer front a impagaments i patir les retallades que en el marc de la cooperació venim patint en els darrers temps, ens obliga a replantejar el funcionament de la Lliga, però sortosament també hem de dir que, tant des dels que fins ara han estat els nostres tècnics i tècniques, com des de l'equip de voluntaris més actiu, la voluntat de continuar amb el projecte de la nostra entitat segueix sent una necessitat. I aquesta necessitat sorgeix de continuar denunciant les situacions d'injustícia i de vulneració dels drets de l'home, tant al nostre entorn més proper, com en zones físicament més llunyanes, de seguir acompanyant les nostres contraparts i de no renunciar a plantejar noves maneres de viure que trenquin amb aquest pervers moment.

La situació no és gens fàcil, no ens enganyem; però el repte és també constructiu, enriquidor i ple d'esperances. Com en els inicis de la Lliga, la força i el futur de la nostra entitat dependrà, en gran mesura, de tots nosaltres. Per això des de l'actual equip de voluntaris lluitem i lluitarem per preservar l'essència del projecte, posant-li la dosi d'imaginació que ens demana, així com el rigor que es mereix.

Estic convençuda que la crisi que vivim té múltiples vessants: financera, socio-econòmica, política,... Però també crec que totes aquestes vessants deriven d'una crisi més profunda: la crisi de valors que està malmetent la nostra societat. I som nosaltres, la societat civil, organitzada en plataformes, activistes de les ONGs, cooperatives i altres formes d'organització cívico-ciudadana, qui hem de defensar els drets conquerits en les darreres dècades, qui hem de denunciar els excessos i les perversions d'un model que ja ha esdevingut inhumà i qui ha de plantejar alternatives.

Torna a ser època de compromís, de valentia i lluita, però també de reflexió. Perquè la reflexió sensata i pausada, sense témer l'autocrítica constructiva, també és senyal d'avenç tant en el si de les organitzacions com la nostra, com en el si de les societats.

Ester Garcia Balañà

Europa: Del somni a la decepció

Arcadi Oliveres

Professor d'Economia Aplicada a la UAB i president de Justícia i Pau

Als que tenim una certa edat, i potser des d'una òptica massa ingènua, se'ns fa difícil digerir l'evolució soferta per una Europa que, durant el franquisme, ens imaginàvem com a un projecte de pau i un espai de llibertat i ara, quan des de fa uns anys en som membres de ple dret, veiem com a una estructura amb estrictes interessos econòmics i desmesurades intencions de poder polític. En aquest context, el recent atorgament a la Unió Europea del Premi Nobel de la Pau ens apareix gairebé com a burla envers els més febles.

En efecte, l'Europa dels 27 ha esdevingut una enorme maquinària comercial, financera i, en bona mesura, política, farcida de mancances democràtiques, socials i ètiques. Veiem-ne algunes.

Certament la democràcia, que es posa com a condició inexcusable d'aquells que volen pertànyer a la Unió Europea, es troba absent en l'estructura més genuïna de la institució. Les normes no són elaborades pel poder legislatiu, si no per l'executiu; l'anomenada Constitució europea es degrada, per falta de consens, a nivell del Tractat de Lisboa, que ni tant sols rebé en primera instància l'obligatori vist i plau dels ciutadans irlandesos; el Banc Central Europeu no es troba sotmès a cap

Arcadi Oliveres

control democràtic i, també, i no es pas un cas menor, una part important dels reglaments que desenvolupen les normes fonamentals són inspirats per potents lobbies econòmics.

Tampoc no resulta brillant la política social comunitària que té un caràcter totalment marginal (fons estructurals, fons de cohesió social) i no entra ni de lluny en les qüestions bàsiques de les relacions laborals, ni de les polítiques de benestar. Els encertats advertiments de Jacques Delors, antic president de la Comissió de les Comunitats europees, en el sentit de que una política social era condició imprescindible per a poder dur a terme una política monetària, semblen haver quedat totalment en l'oblit.

I és precisament en la política monetària i en la creació de l'Euro com a moneda única on podem trobar alguns dels aspectes més pertorbadors de l'actual procés de construcció europea. La seva posada en marxa fou probablement precipitada en la mesura en que els criteris de convergència no tenien en compte els desnivells de renda, les respectives balances de pagaments, els sistemes fiscals de cada país i les estructures econòmiques internes. Predominà tant sols l'interès d'Alemanya i països veïns en una moneda forta i en una ortodòxia financera de difícil acceptació per a molts dels membres. Els extraordinaris endeutaments, els absurds salvaments

dels bancs i l'especulació borsària sense fre, així com la impossibilitat de practicar polítiques monetàries per part dels països més febles de l'euro han convertit a les poblacions d'aquests països en hostatges del capital financer. Probablement, i a hores d'ara, i si no es vol una total dispersió monetària, la sortida més recomanable consistiria en l'adopció d'un euro a doble velocitat, que per simplificar podríem situar, amb alguna excepció, entre els països del Nord i del Sud del vell continent. En cas contrari, veurem enormes fugides de capitals, disminucions considerables dels salaris reals, tragèdies a l'estil grec i les classes mitjanes enfonsant-se en un pou de misèria del que sols sobreviurà una minoria de privilegiats.

Ens cal destacar també altres elements lamentables de l'actual procés europeu, ben lluny de l'inicialment desitjat. Pel que fa a Catalunya, ho tenim ben clar: rebem - gràcies a la intervenció que en el seu moment hi tingué el govern del Partit Popular - un menyspreu, i més que considerable, per les llengües minoritàries i una absoluta manca de possible participació per part de les nacions sense estat. El Comité de les "Regions" i municipis, al marge del seu caràcter estrictament consultiu, ja demostra, en l'aiguabarreig del seu propi nom, una total manca de sensibilitat al respecte d'aquest tema. ▶▶

Bandera de la Unió Europea

Exteriors i interiors del Parlament Europeu a Estrasburg

No podem donar tampoc opinions més favorables pel que fa al tracte dels immigrants. Europa, emigrant per definició, tanca policialment, però també militarment, i segurament de forma il·legal, les fronteres a l'arribada de nous nadius, als quals, un cop acomplert el seu accés al Continent no se'ls permet mobilitat interna i majoritàriament, tampoc se'ls concedeix el dret de vot, convertint-los, de facto, en ciutadans de segona classe. Fa basarda veure aquest tipus de comportament en un continent que es va destacar, ja fa un parell de segles, per les seves declaracions de drets de les persones i dels ciutadans.

La vessant militarista de la Unió Europea ens condueix a albirar amb tristesa la no amagada voluntat imperialista d'Europa que, amb les seves polítiques de seguretat, deixa clarament establert el seu desig d'intervenir en qualsevol part del món en la que hi pugui tenir interessos vinculats a matèries primeres, rutes comercials, fluxos migratoris, etc. La voluntat de crear un exèrcit europeu, la pràctica constant del control territorial amb diferents sistemes d'espionatge i l'activa política de fabricació i venda d'armaments, sense cap tipus de restriccions, caminen totes elles en la direcció indicada.

egudes i que afecten la solvència ètica de la Unió Europea. Per una banda l'acceptació de la pena de mort en temps de guerra i també en temps de pau per delictes comesos en temps de guerra, i per l'altra, la possibilitat, reconeguda en el Tractat de Lisboa, de que la policia pugui violar el dret a la vida en el cas de manifestacions potencialment considerables com a insurrecció popular.

Cal preguntar-nos com és possible entendre una tal degeneració

de valors morals que segurament escandalitzaria a alguns d'aquells pares de la construcció europea que per un moment havien cregut en una política al servei de les persones. Sens dubte, l'anomenat capitalisme neoliberal, els grans mitjans de comunicació al servei del poder i una població amb massa pors i individualismes estan fent triomfar el lucre, el menyspreu per les persones i l'anorreament del planeta. La construcció d'Europa en resulta, doncs, un ben poc recomanable exemple. ■

Mapa de la Unió Europea

Recuerda

El otro día le oí decir a alguien: ¿Y qué fue del cambio climático? Ya nadie habla de eso” Claro. Y no sólo del cambio climático: por ejemplo, ¿qué fue del debate sobre la energía nuclear tras el ataque de pánico de Fukushima? ¿O de la hambruna del Cuerno de África? Quiero decir que estamos amorrados a la crisis y no somos capaces de prestar atención a nada más. Incluso los temas que parecen salirse de este duelo obsesivo por lo perdido, como el independentismo en Cataluña, al final se reducen a lo mismo: creen que así se escapan de la crisis.

Sé bien que esta sociedad está sufriendo mucho, pero pienso que hay que hacer un esfuerzo por recordar que el mundo sigue ahí, más grande y más complejo que nuestros miedos. Me revienta esa cantinela a la que muchos se aferran para justificar su pasividad: “Con la que está cayendo, ¿cómo vamos a preocuparnos de la miseria de África, de la situación de las mujeres afganas, de los emigrantes, del bienestar de los animales, de los derechos de los presos (que algo malo hicieron), de...?” Pero yo creo que abdicar de todas las causas no nos va a hacer menos pobres, sino tan sólo más miserables. Habrá que esforzarse, porque no podemos abandonarlo todo. Por ejemplo, olvidarse del hambre en el mundo es una indecencia. Una de cada ocho personas del planeta corre el riesgo de morir de hambre: en total 900 millones, la mayoría mujeres y niñas. Una tragedia indigna y evitable: producimos suficientes alimentos. En Navidades, mientras te atiborres de comilonas, acuérdate de tu vecino de escalera, que quizá este año lo esté pasando fatal. Pero piensa también en los otros vecinos de la Tierra. Entra en la campaña de Intermón Ox-

fam: por sólo dos euros, alimentarás a una persona en el Sahel: <http://www.intermonoxfam.org/es/mesa-para700millones/que-es-la-mesa>

Rosa Montero, diario El País
11 de Diciembre de 2012

Esperança per als qui es refugien al Sahel

La insurgència rebel que va esclatar a Mali el passat 17 de gener ha provocat el desplaçament de més de 200.000 persones. Els nadius de Mali busquen refugi als països veïns que, al seu torn, estan afectats per la crisi alimentària i una greu sequera a la zona del Sahel, on més de tres milions de persones pateixen malnutrició severa.

Els intensos combats entre les tropes governamentals i els rebels tuaregs han obligat des del gener a milers de nadius de Mali a fugir a través de la frontera. A causa de la inseguretat i la inestabilitat política després del cop d'estat militar del passat 22 de març a Mali, i a mesura que els atacs s'intensifiquen per tot el nord, s'estan produint més arribades diàries als països veïns. Ja són més de 90.000 persones les que han buscat refugi al Níger, Burkina Faso i Mauritània, i unes 95.000 les desplaçades a l'interior; estan vivint en refugis improvisats plantant cara a les temperatures extremes amb escassetat d'aigua.

La majoria de les famílies refugiades pertanyen a l'ètnia tuareg, però també hi ha persones d'ètnia peul, àrab i bambara. Actualment estan allotjades en poblats àrids i pateixen la greu crisi alimentària que està patint la regió del Sahel -composta per 12 estats- a causa d'anys de sequera. Malgrat això, les hospitalàries comunitats d'acollida comparteixen amb

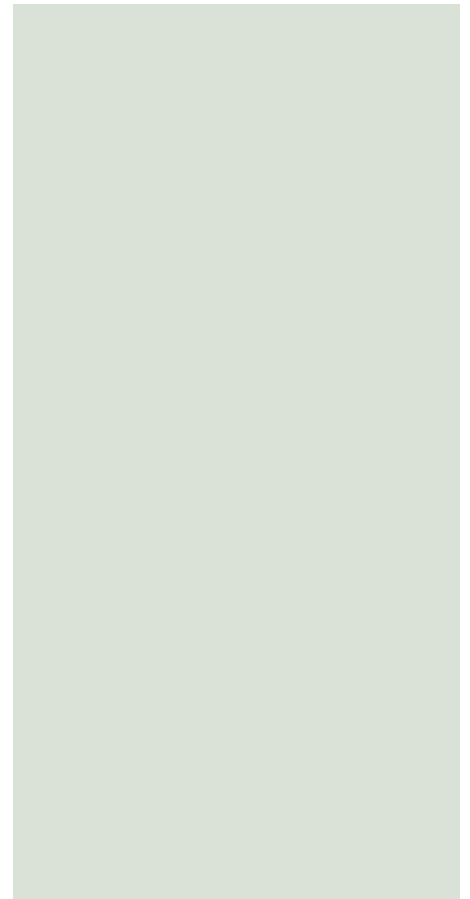
les famílies novingudes els escassos recursos d'aigua i menjar.

Cinc milions de persones corren el risc de no tenir prou menjar aquest any al Sahel; ja són més de tres milions els afectats per la fam. La sequera avança i els més petits comencen a patir malalties relacionades amb la falta d'aigua, com irritacions oculars i infeccions respiratòries.

Diversos avions han transportat ajuda humanitària al Níger, Burkina Faso i Mauritània, on l'ACNUR té equips que treballen juntament amb els governs per tal de donar assistència i traslladar les poblacions refugiades lluny de les perilloses zones frontereres.

Butlletí Refugiats de l'ACNUR,
2012, Número 2

El problema de fons no és la pobresa, sinó la iniquitat

Francesc Mateu, President de la FCONGD

extracte d'un discurs davant la Comissió de Cooperació del Parlament de Catalunya

Segons ens diu Duncan Green en el seu llibre "From Poverty to power" ("De la pobresa al poder") com a prèvia abans d'entrar a fons és que "tot i que fa molt de temps que diem que lluitem contra la pobresa, hem de fer també un gir d'enfocament: el problema real no és la pobresa, sinó la iniquitat" I si ens adonem que no hem de treballar per fer desaparèixer o disminuir la pobresa, sinó perquè la diferència entre les persones que tenen més i les que tenen menys sigui cada cop menor, el tipus de feina és ben diferent.

I seguint el mateix autor, hi ha tres factors que apareixen sempre en els moments dels grans canvis:

1. Una ciutadania activa
2. Un govern eficaç
3. Un factor detonant, incontrolable

Una ciutadania activa

Una ciutadania activa és la que entén que per lluitar contra la iniquitat no

té cap sentit l'assistencialisme, ni tampoc parlar dels "pobres". És la que s'indigna quan veu el tractament desigual de les imatges d'Haití per televisió, abonant-se en la misèria de la gent, i les imatges de l'11-M a Madrid o de l'11-S a Nova York. Què té de diferent la persona d'Haití perquè la seva dignitat sigui menor?

Hi ha una ciutadania activa que s'implica en les ONG com a voluntaris i voluntàries, sovint després d'acabar la seva jornada laboral, en una altra feina i robant hores al dia o al cap de setmana. Una ciutadania activa que manté vives les ONG amb els professionals que hi treballen. Les ONG, una gran part agrupades a Catalunya a la Federació Catalana d'ONG pel Desenvolupament, fa vint anys que demanen, fins i tot amb protestes al carrer, que es destini el 0,7% del PIB a crear riquesa als països empobrits. Com a ciutadania activa i responsable es demana una cooperació transformadora, lluny del repartiment de béns o d'altres ajuts assistencialistes. Un dels conceptes més importants i que són un segell arreu de la cooperació catalana, és parlar de drets i no de transferències econòmiques, i tenir una visió global del procés de canvi. I de ser actius per sensibilitzar la societat i aconseguir més voluntats que s'afegeixin a la causa del canvi.

Un govern eficaç

El segon factor de canvi, no menys important, és disposar de governs eficaços. I sorgeix la pregunta: què és per les persones compromeses amb la solidaritat i la cooperació, un govern eficaç en matèria de cooperació?

Un govern eficaç és aquell que entén que allò que anomenen "pobresa" realment és iniquitat, desigualtat, i que treballa per eradicar-la. És un govern que mira més enllà del seu país, que és capaç de mirar tot el món i ho fa sense complexos, reconeixent que vivim en una situació de privilegi. És un govern que posa més força a pensar en les pròximes generacions que en les pròximes eleccions, perquè el treball de cooperació, difícilment, es pot analitzar en clau electoral.

Es un govern que dedica com a mínim el 0,7% del seu pressupost a cooperació- compromís adquirit des de fa molt anys i sense complir - i que té la voluntat d'elaborar polítiques eficaces; que vol que la cooperació deixi de ser la política ventafocs i no perquè s'emporti més diners, sinó perquè és aquella política que té, probablement, uns impactes més grans i profunds. Primer, perquè tot i sent una quantitat considerable de diners, aquest 0,7% són pocs en el global del pressupost; i amb aquests pocs, les ONG saben que es pot fer moltíssim,

que poden tenir molt impacte en situacions molt greus de pobresa i d'exclusió, perquè tenen experiència de terreny i el coneixement adquirit i compartit amb les persones d'aquí i d'allà .

Però a més a més, i de gran rellevància, en aquest 0,7% i en la política de cooperació, se sustenta la nostra responsabilitat com a ciutadans i ciutadanes del món, i com a nació del món. No són diners només per a uns projectes concrets, no són per tranquil·litzar consciències, sinó per provocar un canvi a dins i a fora del nostre país. A casa nostra, la política de cooperació, acompanyada dels recursos provinents del 0,7 %, hauria de tenir tota la política interna - en tota la seva dimensió -, buscar la coherència de l'acció de govern en la seva totalitat, i promoure els valors defensats per la ciutadania.

El factor detonant del canvi

Els detonants, per definició, no es poden controlar. Simplement apareixen i cal tenir la flexibilitat, l'oportunitat i la visió per saber-los aprofitar. La federació catalana d'ONGD defensa que l'actual crisi global que pateixen les nostres societats pot ser un detonant que cal interpretar per tal de provocar un gran canvi.

Parlant de la "crisi", sovint es fa referència a les finances, l'atur, el creixement de les desigualtats socials, als paradisos fiscals... però cal tenir present almenys dues crisis més: la primera és la crisi dels aliments que s'arrossega des de fa molt de temps, que afecta a milions de persones- sovint desprotegides i sense veu- amb uns impactes molt més greus que els de la « nostra » crisi. La segona és la crisi mediambiental.

Les tres crisis mencionades es retroalimenten i fa que a dia d'avui, en aquest precís moment, cada minut que passa, més de cent persones passen a engrossir la llista de persones que viuen sota el llindar de la pobresa. Aquesta situació deixa al descobert les vergonyes del sistema que s'ha desenvolupat conjuntament: l'ambició desmesurada i sense control, i la manca de sostenibilitat del nostre ritme de vida . Per tant, ja és hora de fer un canvi, decisiu, irreversible.

I la nostra societat ho entén. A l'enquesta que va fer l'Agència Catalana de Cooperació en el seu moment, la resposta va ser contundent: la majoria de les persones entrevistades varen confirmar que volien que es donés el 0,7%, malgrat la crisi. Aquest nivell de compromís i maduresa de la societat catalana és fruit del treball de sensibilització realitzat pràcticament només per les ONG i amb molt pocs recursos. Amb uns recursos més equilibrats, més compromesos políticament, el treball de formació, de conscienciació, es consolidaria, de una societat sensible i atenta a les problemàtiques socials, tant a nivell global com local.

Els destinataris del 0,7% són nombrosos i plurals: molts actors s'han apuntat a fer cooperació; aquesta realitat pot significar que cada vegada més persones entenen la necessitat de cooperar. Però cal destacar una preocupació: els nous actors es troben molt poc en els moments de reflexió i de debat, i són sovint invisibles en els moments de lluita i reivindicació, potser perquè la cooperació, entesa com a transformadora, no és el centre del seu treball, com és el cas de les ONG. Per coherència, tots els ac-

tors haurien d'estar presents en tots els moments de la cooperació: en els processos de reflexió, de debat, de posicionament, d'intervenció, de lluita i no només a l'inici, per a accedir als recursos.

Reservar el 0,7 % per a destinar a la cooperació i tenir present els drets de les persones, és el punt de partida d'una implicació compromesa de les administracions i per tant requereix una fórmula de càlcul clara, entenedora i ben definida. Les ONG demanen que es calculi sobre el pressupost consolidat, deixant de banda les fórmules complexes, interpretables, revisables, definint un sistema de còmput transparent. Es una qüestió de voluntat política.

Conclusió

Els detonants, per definició, no es poden controlar. Simplement apareixen i cal tenir la flexibilitat, l'oportunitat i la visió per saber-los aprofitar. La federació catalana d'ONGD defensa que l'actual crisi global que pateixen les nostres societats pot ser un detonant que cal interpretar per tal de provocar un gran canvi.

Amb una ciutadania activa, compromesa i predisposada a participar al canvi, amb la crisi que pot ser el detonant d'aquest canvi, cal un govern decidit que aposta per una cooperació sòlida, aquí i allà, per les futures generacions.

El gran canvi està en la nova visió, en una nova vitalitat i una nova transversalitat que es pot donar a totes les actuacions, en totes les decisions que es prenen.

El canvi revolucionari seria, com diu Gandhi, davant de qualsevol decisió, triar allò que beneficiï més a les persones més pobres i necessitades. ■

Economia pobra, idees pròsperes

Pilar Taché
Equip Càritas Sabadell

És un dilluns el matí, arriben el Joan i la Isa. Una parella amb dos fills petits. Estan angoixats i no saben com poder exposar la seva situació. Ella treballava de caixera i ell estava en uns magatzems. Cap a l'any 2007, van veure la possibilitat de posar una petita tenda de dolços. Ella va deixar la feina per dedicar-se al negoci, ell va seguir amb la seva feina. Tenien il·lusió, es van creure que podien tenir una vida més prospera. Cap a l'any 2009 van haver de tancar la botiga, les vendes havien baixat molt i no podien fer front al manteniment. Al cap de pocs mesos, tanca l'empresa on treballava ell. Durant aquests últims anys, ella no ha trobat feina i ell cobra 426 €. L'última prestació. Tampoc no troba feina. No poden assumir tota la despesa de la hipoteca. El banc els ha amenaçat en fer-los fora i han anat acumulant molts deutes (subministraments, escola...). Recullen aliments a la parròquia. Quan surten per la porta, ella es gira i em diu: "I nosaltres encara hem de donar gràcies perquè encara tenim alguns ingressos, i la nostra família, encara que poc, ens pot donar de menjar."

La crisi sembla haver-se reduït, darrerament, en un ball de xifres i estadístiques, com un marcador enorme d'un partit de futbol americà al qual tothom hi té la mirada clavada. Al darrera d'aquest mosaic numèric, però, hi ha milers de persones i famílies que pateixen, s'angoixen, es desesperen i, el més important, han perdut la seva autoestima i dignitat. És un patiment amb el que ens és difícil empatitzar si només el coneixem a través de les històries que llegim, mirem o veiem en els mitjans de comunicació. A Càritas el percebem en el nostre dia a dia; les persones ens arriben cada vegada amb més demandes i necessitats a cobrir, i amb molt poca esperança i il·lusió.

I és que des de fa anys venim denunciat que la pobresa esdevé més intensa, crònica i extensa. Constatem la intensitat perquè abans a les famílies els donàvem un cop de mà amb les seves necessitats bàsiques. Ara, en molts casos, els hem de cobrir la totalitat; hi ha moltes persones que no tenen res per subsistir. D'altra banda, la pobresa és més extensa, ja que augmenta el nom-

bre de persones i els perfils són més diversos: joves ofegats per una hipoteca, mares que pugen els seus fills o filles sense xarxa familiar; homes i dones majors de 50 anys que han treballat tota la seva vida però que ara, amb la crisi, han quedat exclosos del mercat laboral i s'han vist abocats a la marginació social. Per últim, la pobresa és més crònica, les persones que atenem necessiten ajuda per més temps.

S'han atès 260.000 persones, des de Càritas, aquest 2012. De les quals 60.000 han passat pels diferents programes de Càritas Diocesana. Un 28% de les famílies ateses no té cap mena d'ingressos, depèn la seva subsistència de Càritas o d'altres entitats. El 69% de les persones ateses, en edat de treballar, està a l'atur, i només el 12% treballa amb contracte. Constatem que augmenta el nombre de persones que han de viure acollides gratuïtament a casa d'amics o familiars, situació que al 2009 no detectàvem, i que representen un 7 % del total de les persones ateses. Altres estan obligades a compartir pis per manca de recursos, viuen en habitacions rellogades un 29%, i altres han de rellogar una habitació per arribar a final de mes. Des de Càritas ens preocupa, i ens ocupa principalment, la situació dels infants. El percentatge de menors d'edat atès per CDB està al voltant del 36%, suposa 1 de cada 3 persones ateses. La mitjana catalana és 1 de cada 5.

En termes generals, la ciutadania s'està empobrint i a Catalunya. De fet, és on les desigualtats socials estan tenint una repercussió més important. Aquí, la taxa AROPE (indicador europeu que con-

templa la pobresa monetària, la situació laboral i les privacions de consum dels ciutadans) és del 29,5%, mentre que a l'Estat espanyol és del 26,7%. Ens alerta, doncs, que prop del 30% de la població de Catalunya estigui en risc de ser exclosa de la societat.

Davant aquesta realitat, Càritas aposta per l'acompanyament individual, la prevenció i la promoció de les persones, mitjançant els seus programes i projectes, com ara l'acolliment, la formació i la inserció sociolaboral, el suport matern infantil, el reforç educatiu, la formació bàsica, l'acolliment a les persones sense sostre, els ajuts a les primeres necessitats...etc.

Tant el Jordi com la Isa estan en un programa de inserció laboral i és molt possible que ell pugui fer un curs d'aprenentatge de cambrer. El nen gran està participant en el reforç educatiu i va més concentrat i content a l'escola. Han rebut orientació i suport per part del Servei de Mediació per l'Habitatge i han pogut renegociar el deute que tenen amb l'entitat bancària per tal de no perdre el pis. Des de Càritas se'ls està acompanyant, de manera integral, amb l'objectiu de millorar la seva situació.

A Càritas seguim mantenim sempre la il·lusió i l'esperança, sobretot, i perseverem en la idea que entre tots i totes, trobant el consens social i adquirint un compromís autèntic amb la persona, podem aprendre de la situació actual i trobar la manera de sortir-nos-en. Potser d'aquesta manera, farem realitat el lema: **UN MÓN MÉS JUST ÉS POSSIBLE.** ■

Rerefons La Plataforma, fre als desnonaments d'habitatges

Entrevista a l'Ada Colau
activista i portaveu de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH)

per Josep Ramon Giménez

L'Ada va estudiar Filosofia a la UB i comença l'activisme antiglobalització al 2000-2001 contra el Banc Mundial. Més tard entra en un col·lectiu que reflexiona sobre la presa de decisions i la manca de democràcia, i acaba centrant el seu activisme en el dret a l'habitatge.

Participa en el 2006 en la mobilització ciutadana "V de vivienda" per denunciar la bombolla immobiliària, en un temps en el que l'Estat negava que n'hi hagués cap, tot i que els preus no paraven de pujar. I actualment és membre de l'equip i portaveu de la PAH (Plataforma d'Afectats per les Hipoteques)

Cal una professionalització en el moviment activista?

Necessari no ho és. És cert que, quan un moviment creix i té ambició de tenir incidència, una certa organització fa falta. Però si aquesta organització és més o menys professional o activista o una barreja de les dues, dependrà del moviment i del moment. Però, per defecte, no crec que la professionalització sigui un requisit necessari. Jo crec que la Plataforma d'Afectats per les Hipoteques (PAH) ho demostra, ja que durant quatre anys no ha tingut cap estructura, ni alliberats, ni res i ha tingut més incidència que la major part de les ong amb estructura d'alliberats.

Tu vius de l'activisme?

Indirectament. No he viscut de l'activisme, però tinc una feina que és

molt a prop de l'activisme i em permet molta flexibilitat. Treballo a l'Observatori de Drets Socials, que aposta pels processos activistes de transformació social.

I els orígens del moviment per la vivienda?

Hi ha una experiència reduïda prèvia a la Plataforma a "V de vivienda". En plena bombolla, quan semblava que tot anava bé i era difícil parlar de problemes, la gent que estàvem treballant en el territori -jo estava al centre de Barcelona, on hi havia un procés d'especulació fortíssim amb una revalorització del sòl i expectatives immobiliàries constants- vèiem que es produïa una pressió immobiliària molt forta, l'assetjament immobiliari, el "mobbing". El vam denunciar des de la societat civil, perquè estava totalment invisibilitzat. Amagat darrera dels aparadors i del turisme, al centre de Barcelona hi havia un munt de gent gran vivint en condicions pèssimes, amb pressions dels seus propietaris per fer-los fora i poder treure més rendibilitat als pisos. Això era una de les expressions de la violència immobiliària durant la bombolla.

Uns anys en que a Espanya s'estava construint l'equivalent a França i Alemanya juntes i que tard o d'hora havia de rebotar.

Exacte. Hi havia una pressió delirant, un munt de gent que patia en silenci i que havia d'esclatar. Era evident que el model era insostenible, amb una alça de preus constant, mentre la situació laboral de la gent no millorava, sinó al contrari. Cada cop més reformes laborals, més precarietat.

I crideu el relator de l'ONU.

Sí, però això va ser l'Observatori on treballo. Llavors no hi treballava, només era allà com a activista,...

Observatori de...?

...de Drets Econòmics, Socials i Culturals (Observatori DESC) que té un perfil més jurídic i tracta de drets fonamentals. És una entitat petita, però que tracta de fer de pont entre sectors més jurídics, acadèmics, professionals, moviments socials que lluiten pels drets, mecanismes internacionals com la ONU... Però, sobretot, reforçar les lluites de defensa pels drets socials.

Ada Colau a la seu de la PAH

Aleshores, jo, com a activista pel dret a l'habitatge, vaig arribar a aquest tema de l'assetjament immobiliari quan l'Observatori estava treballant perquè el relator pogués venir a Espanya en missió oficial. Per fer-lo venir l'Estat l'havia de cridar, i a Madrid es resistien moltíssim. Vam fer una tasca d'incidència i al final l'Estat va acceptar. Aquesta visita oficial va ser molt important, perquè el relator va constatar que hi havia una situació gens comparable a cap altre país europeu, i ja va denunciar els principals eixos del problema, que després s'han mantingut i s'han confirmat. ▶▶

A aquest informe, però, no li han fet cap cas els diferents governs?

Efectivament. Però l'informe va servir per visibilitzar la problemàtica, legitimar els moviments que estaven començant a denunciar-la, ... i encara que no va haver una resposta coherent per part de l'Estat, sí els va forçar a haver de donar explicacions a nivell internacional. I aquest ha sigut un mecanisme que després hem seguit utilitzant. De fet la nova relatora, la Raquel Rolnick, se l'ha tornat a convidar aquest any i s'ha tornat a trobar amb persones afectades per la hipoteca, ha recollit les denúncies i les ha inclòs a l'informe anual que ha presentat recentment a l'Assemblea General. Això ha estat una crida d'atenció molt forta a l'Estat Espanyol que el col·loca, en l'àmbit internacional, com a un Estat que ha desenvolupat una política d'habitatge que ha fet fallida totalment.

Tu diries que el poder de decisió de reformar el sistema està en mans dels polítics que ens governen o els qui tenen la paella pel mànec són les grans finances, la banca, les immobiliàries...?

Això precisament és un dels fils de continuïtat del cicle de protestes que comencen al 2.000 i que s'ha mantingut fort, tant les protestes antiglobalització, com les protestes contra la guerra, després "V de vivienda", la denúncia de la bombolla immobiliària -un moviment semblant al 15-M, espontani, ciutadà, poc polititzat, convocat per les xarxes socials, etc...- després el 15-M...

És evident que la democràcia està segrestada pels interessos econòmics ja fa molt de temps. Això no vol dir, per definició, que les institucions democràtiques hagin de ser així. Aquí hi ha una claudicació del poder polític i, segurament, en moltes ocasions, per interessos específics. Una mostra d'això són els casos de corrupció, i força coneguda és també la porta giratòria, la de la gent que entra per política i surt, quan acaba el seu mandat, per col·locar-se en un Consell d'Administració d'una multinacional.

Tinguem en compte també que els partits polítics estan endeutats amb aquestes entitats financeres, que els condonen deutes, cosa que no fan amb les famílies, i la pròpia Administració Pública està endeutada amb aquestes entitats,... Això és un peix que es mossega la cua i que ens porta a l'abisme.

Segons el que dius, els partits es resistiran a que hi hagi un canvi. Però tampoc els moviments alternatius no tenen massa possibilitats d'arribar a una representació de pes en l'actual sistema de representació.

Això és lent. A mi em van proposar d'anar com a diputada i he dit que no, perquè no crec que això es faci des de dalt, cooptant a gent dels moviments i col·locant-los a la cadira de diputat. Això han de ser processos que s'han de fer des de baix perquè funcionin, perquè, si no, no deixa de ser més de lo mateix.

Deus haver passat moments dramàtics veient el que passava al teu voltant amb les famílies al carer, no?

Els moments més dramàtics es viuen en els moments dels desnonaments, perquè es concentra en aquell moment tota la violència del sistema. Un Estat que diu que no hi ha recursos

per ajudar les famílies més desvalgudes i en canvi fica tots els recursos policials i judicials al servei de les entitats financeres per fer-les'hi la feina bruta i arriben allà sense miraments per fer fora les famílies sense tenir en compte quina és la seva situació. Però també hi hem viscut la part positiva, ja que gràcies a la organització social s'han pogut aturar gairebé tots els desnonaments en els que hem intervingut.

Després hi ha una part menys visible, perquè no transcendeix als mitjans de comunicació, que és la quotidianitat, el més difícil. Això ho veiem a les reunions setmanals, quan venen les persones amb les seves angoixes diàries... perquè el problema de l'habitatge genera altres problemes: problemes de salut, problemes d'alimentació, augmenta la tensió familiar, ho pateixen els nens, separacions i ruptures per la tensió econòmica, gent que parla de suïcidar-se, de ficar una bomba,... De tot, perquè realment la gent està al límit. Però, clar, una cosa és estar momentàniament al límit, que tothom pot superar un moment traumàtic, que estar al límit mesos i anys. En aquests casos la gent no té eines per fer-li front.

I és quan arriben els casos de suïcidis...

Sí, sí... com el cas de Burjassot, que mentre li piquen la porta a un home per desnonar-lo, es llença per la finestra.

El moment més alt de desnonaments?

Ara, de desnonaments, ara. No para de pujar. Cada trimestre fem un nou rècord.

Les dades.

Xifres estatals: execucions hipotecàries de 2.007 fins ara, 400.000. Tota execució hipotecària, tard o d'hora, acaba en un desnonament. Però una execució és un procediment que pot allargar-se fins a dos anys i al final de tot arriba el desnonament. I desnonaments pròpiament, de lloguer i hipoteca, perquè no es donen separats, només del primer semestre de

2012, 100.000; 532 al dia, dels quals 102 a Catalunya, que som la Comunitat Autònoma rècord.

Desnonaments aturats per la Plataforma d'Afectats per les Hipoteques, a tot l'Estat, 440.

I les famílies que us truquen a la porta i que no els heu pogut evitar el desnonament, en feu un seguiment?

Nosaltres ens oferim com a espai de suport mutu en tot el procés i sempre diem que les plataformes seguiran lluitant mentre quedi un sol cas d'injustícia en el tema de l'habitatge. Aleshores, en la major part dels casos en els que intervenim per aturar el desnonament ho aconseguim, mentre fem pressió a l'entitat financera i a l'Administració. Però clar, el problema és tota la gent que no arriba: per desinformació, per vergonya, per no tenir capacitat d'arribar fins aquí... Per diferents motius la major part de la gent no arriba a les plataformes. I dels que no arriben, sabem per vies indirectes que és gent immigrant que retorna al seu país, molta altra gent torna a alguna casa familiar si té possibilitats de fer-ho,.. Jo diria que si encara la cosa no ha anat molt pitjor és perquè les famílies estan aguantant el que l'Estat no està responent. Després hi ha un fenomen que es generalitza, que es pensava que estava ja desterrat, que és el de moltes famílies que comparteixen un sol pis, i una família sencera en una sola habitació.

Una notícia bona és que els jutges s'han mobilitzat contra una llei que afavoria els bancs.

Sí. Nosaltres portem ja quatre anys de lluita per canviar la llei i encara no ho hem aconseguit. Però en aquest temps hem aconseguit visibilitzar el problema, que es parli de la dació en pagament, hem aconseguit que més de 300 ajuntaments aprovin mocions recolzant les nostres demandes, que Nacions Unides faci un informe demolidor criticant la política d'habitatge del govern, que aquesta setmana¹ els jutges hagin tret -jutges vinculats al Consell General del Poder Judicial- un informe molt contundent. I és destac-

able que siguin els jutges, tradicionalment molt conservadors amb la llei, perquè el seu encàrrec professional és fer complir la llei vigent. El fet que un jutge es posicioni amb un informe tant contundent respecte a la injustícia de la llei vigent és molt gros. Però haig de dir que la decisió d'aquests jutges no és un fet aïllat, ja hi havia molts altres jutges que estaven fent sentències que intentaven interpretar la llei d'alguna manera per suavitzar les conseqüències terribles que està tenint.

Jo crec que el govern s'està quedant sol i la pressió és tant forta que estic segura que tard o d'hora la regulació arribarà. Ara, haurem de batallar perquè no sigui solament de cara al futur, sinó que tingui també efectes retroactius. Això és un dels temors que tinc, que el govern margini les 400.000 execucions hipotecàries que s'han obert.

Les propostes més factibles i benignes que s'haurien d'aplicar quines són?

Nosaltres caracteritzem unes demandes de mínims. La dació en pagament retroactiva, perquè la gent es pugui alliberar d'aquest deute que considerem il·legítim, i la gent que ja ha patit una subhasta, que també es pugui alliberar d'aquests deutes. Tot això respecte al deute. I després, respecte a l'habitatge, que hi hagi una demora immediata de desnonaments de vivendes habituals i que hi hagi la

possibilitat de reconvertir aquets pisos buits en mans d'entitats financeres en un lloguer social, de manera que la gent que no pugui pagar la hipoteca, deixi de ser propietària, que seria com assumir la seva part de responsabilitat per no poder complir un contracte, però sense anar al carrer, pagant un lloguer assequible que no superi mai el 30% dels ingressos com recomanen les Nacions Unides.

Creus que a la banca no li convindria també, no per sensibilitat, però sí per no carregar amb un mort, avenir-se a un lloguer dels pisos impagats per les hipoteques?

Això és el que ens pensàvem al principi, però el que hem constatat, tres anys després, és que la banca és una empresa, una màquina de fer diners, que busca de treure el màxim rendiment d'allò que tingui. Si es troba amb un govern que la segueix i secunda els seus desitjos, doncs traurà el màxim profit possible. El banc dolent seria una ocasió única de fer el que nosaltres estem proposant. Es fa l'enèsim rescat a la banca -que com a mínim se n'han fet tres, sense cap mena de contrapartida, que això ja és immoral, ja que es rescata la banca però no pas les persones- amb el banc dolent, doncs seria una bona ocasió, ja que es neteja d'actius tòxic, que puguin sortir guanyant també les famílies més empobrides. Resulta que no, que el govern ja ha dit, amb la seva demagogia, que no vol fer pa-

¹ L'entrevista va ser feta el 29 d'Octubre i no recull els darrers moments del conflicte hipotecari.

gar als contribuents els actius tòxics, com si no els estiguéssim pagant ja. I paral·lelament al banc dolent, ha engegat un projecte de reforma de la llei del lloguer per flexibilitzar-la encara més. El lloguer era car, inestable, i tot et portava a hipotecar-te, perquè tot eren facilitats. Doncs això encara ho aguditza més el govern, parlant de reduir de 5 a 3 anys el contracte de lloguer. A més, en aquesta reforma ha inclòs uns beneficis fiscals per les Sòcimis, que són les empreses que compren grans paquets d'habitatges, com a inversió, destinades al lloguer

Teniu moltes trucades a la porta?

Sí, anem a més. Si vens a les reunions dels divendres a la sala no s'hi cap. No donem l'abast a tota la gent que ens contacta per telèfon, per mail i presencialment.

Excés de confiança dels qui s'han hipotecat imprudentment i afany desmesurat dels bancs per fer clients, fins i tot suggerint falsificació de documents?

Sí, sí, per això nosaltres diem sempre que això ha estat una estafa i no una crisi. I una estafa a dos nivells. Evidentment aquí s'ha de fer una reflexió col·lectiva i la gent afectada no defuig la seva responsabilitat. El que passa és que diu, "home jo estic disposat a assumir la responsabilitat que era conscient que assumia. Jo havia entès, quan parlava amb el banc, que si no podia pagar la hipoteca, simplement entregava l'habitatge que el propi banc l'havia taxat pel mateix import que m'havien concedit". I per tant, aquí va haver-hi engany i com a mínim repartim culpes, "jo ja perdo l'habitatge. Que no estic assumint responsabilitats?" Aquí el que és increïble és que només assumeix responsabilitats la part més feble y menys culpable i, en canvi, els que tenien més informació i decidien les regles del joc no estan assumint cap mena de responsabilitats, al contrari, son rescatats i premiats per la seva pèssima gestió.

Durant la bombolla els bancs alemanys, els espanyols, els ajunta-

ments... tots s'omplien les butxaques.

Sí, perquè el poder privat busca benefici a curt termini i tan li fa si pel camí crea una bombolla, ensorra l'economia d'un país o es carrega el Planeta. I és el poder públic el que hauria de posar-hi ordre. En canvi, a més de mirar cap a un altre cantó han participat com a protagonistes liberalitzant el crèdit, perquè es concedissin aquestes hipoteques, i el lloguer, perquè no fos una alternativa real.

I el ajuntaments es finançaven de l'especulació. O sigui, un tema no resolt des de la transició, que era el finançament dels ajuntaments, es va resoldre amb l'especulació immobiliària. I a més, ha portat la corrupció als àmbits de les administracions públiques. Ara estan tots els ajuntaments en fallida, perquè s'ha acabat el negoci immobiliari. I els bancs alemanys, que també han viscut de la bombolla a través de la banca espanyola, ara tanquen l'aixeta i aguditzen més la crisi.

Tens esperança de que la cosa millori?

I tant. Jo confio en el poder de la gent. A més és que no ens queda una altra, perquè l'alternativa és l'abisme.

I tu sense defallir, no?

Sí, de vegades hi ha gent que se n'estranya, però jo sempre he tingut un caràcter inconformista amb les injustícies des que tinc ús de consciència, però a banda d'això, egoïstament parlant, trobo que no hi ha res més

satisfactori i que em carregui més les piles que veure gent que davant de l'abisme i de la injustícia toca fons i és capaç de refer-se i d'enfrontar-se a la seva entitat financera per aconseguir una dació en pagament, perquè això és com David contra Goliat. O sigui, aquell immens poder financer que semblava que ningú no podia aturar, ni el propi govern, quatre veïns i veïnes anem allà i els aturem, ni que sigui temporalment. ■

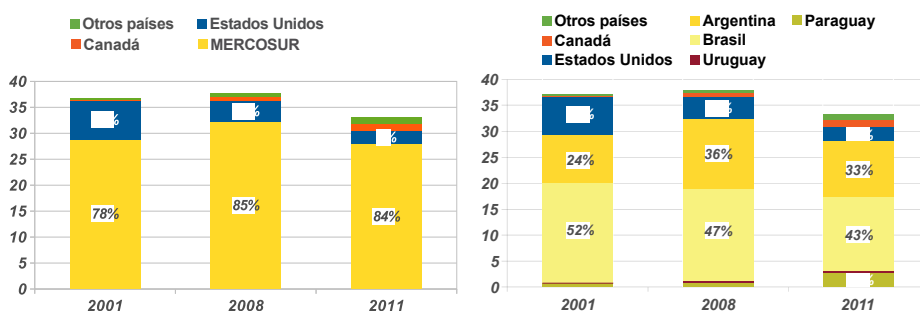

Glencore: de las “necesidades” europeas de materias primas a la impunidad del agronegocio

Olivier Chantry, Delphine Ortega y M3nica Vargas
Observatori del Deute en la Globalitzaci3 (ODG)

Hace 40 a3os, Salvador Allende denunciaba ante las Naciones Unidas la dominaci3n ejercida por las empresas transnacionales y sus repercusiones en el Sur, pero tambi3n en el Norte¹. Hoy, en todo el planeta, trabajando de forma coordinada o paralela, millones de seres humanos est3n inmersos en procesos de lucha ante la injusticia econ3mica, social y ambiental generada por el sistema. Defienden a los territorios, las semillas, el agua, los bosques, la alimentaci3n, la biodiversidad, la salud, la cultura, etc., de la agresi3n de las empresas transnacionales, que expanden su poder mediante lo que Harvey (2003) denomin3 la “acumulaci3n por desposesi3n”. Las grandes corporaciones cada d3a m3s concentradas y poderosas, gozan de las ventajas que les proporcionan la liberalizaci3n del comercio y de las inversiones, as3 como un sistema financiero fuera de control. El capital va extendiendo sus fronteras de asalto tambi3n en los pa3ses del Norte, como lo demuestran las intenciones de privatizaci3n de todos los servicios p3blicos (George 2012, 4), acaparando ganancias y socializando p3rdidas. La financiarizaci3n de la deuda p3blica constituye la palanca que est3 permitiendo imponer nefastos planes de ajuste estructural, amarga “medicina” que ya hizo estragos en el Sur hace d3cadas. Esto ocurre a la vez que se consuma el divorcio entre el capitalismo y la democracia, tal como lo se3ala Zizek². La actividad de las transnacionales vac3a de todo contenido a la democracia representativa, constituyendo “un factor de primer orden en la crisis pol3tica,

Distribuci3n de las importaciones europeas de soja por pa3s de procedencia

Elaboraci3n ODG a partir de la Base de datos de Eurostat (EU27 Trade Since 1988 By CN8 [DS-016890]) consultada el 13/11/2012. Porcentajes calculados a partir de las importaciones de habas y tortas de soja (en millones de toneladas)

econ3mica, social, ecol3gica y cultural que afecta actualmente a la humanidad” (Teitelbaum 2012, 7).

Un punto de abordaje puede ser el gran negocio que representan para las transnacionales las “necesidades” europeas de materias primas. Estas no son determinadas a partir de la consulta y gesti3n popular, sino m3s bien del modo de producci3n y consumo capitalista. As3, la l3gica de la competitividad en los mercados internacionales define un metabolismo social europeo altamente dependiente de la importaci3n desde los pa3ses del Sur (ODG 2012). Esta realidad se esconde detr3s de la imposici3n de tratados de libre comercio y acuerdos de asociaci3n por parte de la Uni3n Europea (UE), como los reci3n aprobados acuerdos con Per3, Colombia y Centroam3rica³. 3stos no tienen otro resultado que el encerrar a los pa3ses proveedores en un modelo primario-exportador colonial, un desgastado c3rculo vicioso de empobrecimiento de los Pueblos.

Pongamos por ejemplo el caso del sector agr3cola. Los pa3ses europeos son los primeros importadores de tortas de soja y los segundos de habas de soja. Una dependencia en piensos⁴ y agrocombustibles, potenciada por las pol3ticas p3blicas de la UE⁵, que est3 teniendo graves impactos. Varios estudios vinculan, por ejemplo, a la demanda europea con la explosi3n de los monocultivos de soja en los pa3ses del MERCOSUR⁶. Este bloque concentra la mitad de la producci3n global de soja, y para varios de los pa3ses de la regi3n representa el principal rubro de exportaci3n. En Argentina y Brasil, la oleaginosa ocupa el 59% y el 35% de la tierra cultivada respectivamente. Ambos pa3ses han multiplicado por cuatro su producci3n en los 3ltimos 20 a3os⁷. En el siguiente gr3fico apreciamos la dependencia europea de la soja proveniente de los pa3ses sudamericanos.

Pero... 3a qui3n beneficia todo esto? A empresas transnacionales europeas como Glencore, por ejemplo, ►►

¹ V3ase: <http://www.abacq.net/imaginaria/cronolo4.htm>

² V3ase: <http://www.yorokobu.es/slavoj-zizek-el-matrimonio-entre-capitalismo-y-democracia-se-esta-acabando/>

³ V3anse las reacciones desde la sociedad civil: <http://www.radiomundoreal.fm/Voces-de-discordia>

⁴ El 68% de la materia prima proteica destinada a la alimentaci3n del ganado europeo se compone de soja, de la cual la UE s3lo produce el 2% (Fritz 2012).

⁵ En particular la Pol3tica Agraria Com3n (PAC) y la Directiva de Energ3as Renovables (RED).

⁶ El MERCOSUR se encuentra conformado por: Argentina, Brasil, Paraguay, Uruguay y recientemente Venezuela.

⁷ V3ase: [http://www.fao.org/agronoticias/agro-noticias/detalle/en/?dyna_feff\[uid\]=146327](http://www.fao.org/agronoticias/agro-noticias/detalle/en/?dyna_feff[uid]=146327) y <http://olca.cl/articulo/nota.php?id=101486>
Cabe resaltar que la pr3ctica totalidad de la soja producida en Argentina es gen3ticamente modificada, y las proporciones para Brasil y Estados Unidos son respectivamente 60% y 93% (Fritz 2012, 98).

que dominan los mercados de varias materias primas, controlando gran parte de las cadenas productivas. Al margen de controlar 60% del comercio mundial del zinc, 50% de aquel del cobre, y de acaparar entre 270'000 y 300'000 hect3reas de tierras⁸ distribuidas entre Australia, Paraguay, Rusia, Ucrania y Kazajst3n, esta empresa es uno de los principales exportadores de granos (9% del comercio mundial)⁹, actuando notablemente en los pa3ses del MERCOSUR. En 2011, sus beneficios netos fueron de 3'187 millones de euros, y sus principales ventas (38%) se realizaron en la UE (Glencore 2011).

En Argentina, Glencore, mediante su subsidiaria OMHSA, se ha posicionado como uno de los mayores productores y exportadores de granos, aceites crudos (agrocombustibles), harinas y subproductos de soja y girasol y otros granos del pa3s. Opera como las otras gigantes del Agronegocio, asumiendo un modelo de "integraci3n vertical": manejando todas las fases de la cadena agroalimentaria, desde la producci3n y venta de semillas, la distribuci3n de agroqu3micos, las m3quinas para siembra, cosecha y fumigaci3n, la transformaci3n y refinaci3n, el acopio, el empaquetado y la comercializaci3n de granos, hasta el dominio de los puertos de exportaci3n (GRAIN 2012, 22; Oyhant3abal y Narbondo 2011, 20; Rojas 2010, 1).

¿Cu3les son las consecuencias para los Pueblos? A nivel social, el actuar de empresas como Glencore implica la concentraci3n de la tierra en pocas manos, la vulneraci3n de los Derechos Humanos y el desplazamiento violento de la poblaci3n campesina e ind3gena, y pone en riesgo las econom3as locales. A nivel ambiental, provoca la p3rdida de biodiversidad, la desaparici3n de otros cultivos, la contaminaci3n del agua

y la erosi3n y desertizaci3n de los suelos (PNUMA 2011, Landeros et al., 2009; Rojas, 2010). Se acompa3an de un importante reordenamiento de los territorios para el transporte de la producci3n hacia las plantas de procesamiento y los puertos de exportaci3n. Esto ocurre mediante la implementaci3n de megaproyectos de infraestructuras como los de IIRSA¹⁰, que implican graves impactos sociales y ambientales para las poblaciones locales, adem3s de un incremento del endeudamiento de los pa3ses sudamericanos.

La impunidad con la que act3an las transnacionales no se sit3a 3nicamente en la esfera productiva. Empresas como Glencore tambi3n

juegan en el casino financiero. "En cuanto a las perspectivas para el resto del a3o, el ambiente es muy bueno. Altos precios, mucha volatilidad, mucha perturbaci3n, estrechez, una gran cantidad de oportunidades de arbitraje". As3 comentaba Chris Mahoney, director de la secci3n de productos agr3colas de Glencore, la terrible sequ3a que azotaba a los Estados Unidos en agosto de 2012¹¹. Esta afirmaci3n, destinada a atraer a los inversores, traduce crudamente la realidad del mercado internacional de las materias primas, donde la fluctuaci3n de los precios de los granos significa oportunidades de beneficios para un pu3ado de intermediarios y hambre para cientos de millones de personas.

Lucha por el territorio, por la Soberan3a Alimentaria y resistencia al modelo del agronegocio

Protesta del Movimiento Nacional Campesino Ind3gena (MNCI) en Buenos Aires por el asesinato del campesino ind3gena Cristian Ferreyra.

Foto: MNCI, 18 de noviembre de 2011.

En 2011, nueve organizaciones campesino ind3genas de Argentina presentaron ante el Congreso Nacional el anteproyecto de la Ley "Cristian Ferreyra" para poner freno a los desalojos y a la serie de atentados, asesinatos y amenazas que han acompa3ado el avance de la frontera agr3cola en varias provincias del pa3s. En la actualidad se est3n movilizandose con el apoyo de organizaciones del sector y movimientos sociales, para reclamar la aprobaci3n urgente de esta Ley y una mayor inversi3n p3blica en la agricultura familiar y campesina, y contra el anteproyecto de Ley de Semillas.

Fuente: Movimiento Nacional Campesino Ind3gena

⁸ V3anse: <http://www.glencore.com/agriculture.php> y <http://farmlandgrab.org/cat/show/439>

⁹ V3ase: http://www.nextbook.com/sosland/mbn/2011_05_31/index.php?startid=12 <http://www.glencore.com/documents/investorpresentation0310.pdf> Schneyer (2011) y Silverstein (2012).

¹⁰ Iniciativa para la Integraci3n de la Infraestructura Regional Suramericana

¹¹ <http://www.reuters.es/article/esEuroRpt/idESL2E8JL77B20120821>

Usualmente, se nos presenta a los mercados de futuros como espacios donde se dispone de herramientas de cobertura frente a la variaci3n de los precios. As3, realizando una operaci3n en el mercado financiero, “opuesta” a aquella realizada en la econom3a real, se lograr3a evitar p3rdidas. Pero en realidad, tal como lo explica el economista Hieronymus¹², el “hedging” no es un seguro, sino m3s bien un medio para apostar, permitiendo la maximizaci3n de los beneficios. Empresas como Glencore gozan aqu3 de una situaci3n privilegiada. Al no ser consideradas como actores que especulan, no se les aplican las limitaciones en los mercados de futuros que se intenta imponer al resto de los actores financieros¹³. Por ello, tienen ganancias jugando sobre las fluctuaciones de los precios en el mercado real y en el financiero. La situaci3n privilegiada que tienen estas transnacionales en t3rminos de la determinaci3n de los precios en los mercados de materias primas¹⁴ y del acceso a la informaci3n, les ha permitido registrar ganancias r3cord en los 3ltimos a3os.

Tal como lo se3alan Berr3n y Brennan (2012, 2), requerimos fortalecer una **“respuesta social, de contrapoder, que identifique diferentes niveles y que pueda ponerlos en coordinaci3n para actuar de manera cooperativa”**. Desde iniciativas como la campaa internacional **¡Desmantelamos el poder corporativo y pongamos fin a la impunidad!**, las redes de lucha contra la liberalizaci3n del comercio, pero tambi3n aquellas que hacen un seguimiento importante del 3mbito financiero y la econom3a “verde”, debemos entrelazar todas nuestras fuerzas y procesos organizativos frente a los “s3per derechos” y a los “s3per poderes” de las grandes corporaciones. En este sentido, ser3 clave actuar para la creaci3n de un

Tratado Internacional de los Pueblos, con el objetivo de proponer alternativas econ3micas y pol3ticas, y definir mecanismos jur3dicos vinculantes para poder exigir a las corporaciones que rindan cuentas de sus actividades y sean condenadas por sus cr3menes sociales y ecol3gicos. A la vez, debemos prestar mucha atenci3n a propuestas como aquella de la Soberan3a Alimentaria, lanzada desde redes como la V3a Campesina. En efecto, tenemos que empezar a ejercer YA nuestro derecho a una alimentaci3n producida desde la perspectiva de la justicia social y ambiental. No tenemos otra opci3n, ni tampoco mucho tiempo. ■

¹² Citado por el informe del Senado de los Estados Unidos (PSIUSS 2009).

¹³ V3ase al respecto Chantry, Duch y Vargas (2011).

¹⁴ Usualmente, son denominadas “price-makers”.

Cinema: crisi global, malestar social

Muriel Giménez
Periodista

Submergits en plena crisi mundial, s'omplen pàgines de quès i per quès. Volem entendre i comprendre totes les explicacions de com hem arribat a caminar cap a un més que probable col·lapse del sistema; qui ens hi ha portat i com podem solucionar-ho. Potser per aquest motiu, en aquests darrers anys, s'han estrenat més films sobre una crisi mundial que la producció acumulada en un segle de cel·luloide, malgrat el pes històric de crisi com la del crack del 29 o la del petroli de 1973.

Fotograma de "Margin Call"

Les crisis del segle XX

La història del cinema conté alguns clàssics inoblidables, grans films que han passat a la posteritat per saber desgranar i reflectir, l'un darrera l'altre, tot el segle XX, una època convulsa de crisis, fallides i malestar social. Especialment representatiu va ser el crack del 29, la primera gran crisi del sistema capitalista, les conseqüències de les quals servia a Hollywood per a les seves produccions dramàtiques de caire social.

Fotograma de "Las uvas de la ira"

Obres crítiques amb el sistema com la divertida *Tiempos modernos*, de Charles Chaplin (1936), *Las uvas de la ira* (John Ford, 1940), que segueix les misèries d'una família rural davant la regressió econòmica dels anys 30, o la positivista *Qué Bello es vivir* (Frank Capra, 1946)), centrada en els dies previs a l'esclat de la crisi, van ser les primeres en plantejar-se la voracitat del sistema i les crisis cícliques. El crack del 29 va continuar servint de context o objecte d'anàlisi en pel·lícules com *Gloria y hambre* (William A. Wellman, 1933), *El cuarto mandamiento* (Orson Welles 1942), *La fuerza bruta- de ratones y hombres* (Lewis Milestone 1939), *El gran McGinty* (Preston Sturges, 1939) o *Danzad, danzad malditos* (Sydney Pollack, 1969), entre altres.

I mentre Amèrica no oblidava la seva època negra, a l'altra banda de l'oceà, el cinema reflectia les conseqüències i l'abast d'aquesta primera crisi mundial, de la fràgil economia d'una Europa devastada per dues guerres mundials, a través de les avantguardistes propostes del neorealisme italià, com *El Ladrón de bicicletas* (Vittorio De Sica, 1948), l'obra més representativa del moviment, amb personatges que esdevenien víctimes absoluts del sistema i de l'estatus quo de l'època.

Anys més tard, la crisi del petroli de 1973 va estar present també a molts films de la dècada, així com el mur de Berlín, la guerra freda i les primeres fallides del sistema del benestar europeu dels anys 80, amb l'agressiva política de Margaret Thatcher com a icona. De fet, potser gràcies a l'era Thatcher, va néixer un gènere veritablement implicat en denunciar les conseqüències del sistema sobre la societat: el realisme social britànic, del qual Ken Loach continua, encara ara (acaba d'estrenar *La parte de los ángeles*), essent-ne el màxim representant.

La gran crisi global, pura actualitat cinematogràfica

Però tornem a la producció cinematogràfica d'aquests últims anys. Des del 2008, any en què els experts daten l'origen de la crisi actual (amb la caiguda de la companyia financera Lehman Brothers) els cinemes de mig món han projectat més d'una trentena de pel·lícules centrades en aquesta temàtica.

Precisament, l'esfondrament d'aquesta empresa global de serveis financers va inspirar films com ara el thriller *Margin Call* (J. C Chandor, 2011), que s'ambienta en el món de les finances durant les 24 hores prèvies a aquest "crack" del 2008 en l'entorn d'un grup de treballadors d'un banc que descobreixen

que estan a punt de fer fallida; i Malas noticias (Curtis Hanson, 2011), adaptació de la novel·la homònima d'Andrew Ross, que explica com va esclatar la crisi econòmica i com van reaccionar els implicats davant aquesta situació. D'aquesta manera, Henry Paulson, Secretari del Tresor, els responsables de Wall Street i el govern dels Estats Units, així com representants dels principals bancs, es converteixen en protagonistes. La tesi és poc encoratjadora: els organismes encarregats de regular l'economia "juguen" a emparellar bancs d'inversió segons les probabilitats de fallida per evitar l'esfondrament del sistema financer.

Fotograma de "The Company of men"

Per altra banda, ambientada en les conseqüències de la crisi, però lluny de les altes esferes de poder, trobem The company men (John Wells, 2010), que narra la fi del somni americà de la mà d'uns executius acomiadats de la feina i forçats a replantejar-se la vida; i Up in the air (Jason Reitman, 2009), en què un George Clooney sense escrúpols és l'encarregat d'acomiar a empleats de diverses companyies en plena recessió econòmica.

I la temàtica segueix d'actualitat: la darrera obra del sempre controvertit Constantin Costa-Gravas, El capital (2012), explica la història d'un cínic empleat de banca que, en plena crisi econòmica, es converteix en una de les persones més poderoses del país; To agori troi ei to fagito tou pouliou (Boy eating the bird's food) del grec Ektoras Lygizos, presentada a diversos festivals aquest any, se centra en

un jove aturat que mor de gana a l'Atenes actual. Finalment, Una vida mejor (Cédric Kahn, 2011), estrenada fa un parell de mesos a les nostres pantalles, narra la situació d'una parella que, després d'obrir un restaurant a París, acaba ofegada pels deutes, als quals els empeny el mateix sistema que els anima a emprendre..

L'era dels documentals.

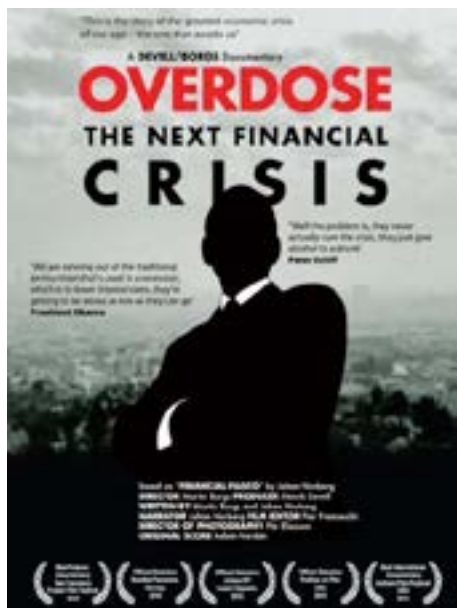
La crisi global ha portat a la proliferació del gènere documental d'una manera excepcional. Fins fa poc, un fet insòlit això que la no ficció omplís les sales de cinema.

Inside Job (Charles Ferguson) és potser el documental més famós. Guanyador d'un Oscar (ironies del sistema) i narrat per l'actor Matt Damon, el llargmetratge realitza un acurat retrat de la crisi financera mitjançant el testimoni d'inversors, economistes, periodistes experts en la matèria, polítics i personalitats vàries que intenten desentranyar les causes de la fallida. No obstant, la seva genialitat rau en què s'atreveix a parlar dels responsables, empresaris sense escrúpols i una classe política en decadència, i de les terribles conseqüències sobre l'estabilitat del sistema econòmic a països desenvolupats i a les llars de milions de persones a tot el món.

Menys mediàtic, però igualment premiat, va ser The flaw (David Singleton, 2010) un retrat dinàmic i entretingut sobre la crisi del capitalisme amb tesis varies sobre les seves causes. L'apunt curiós és que el seu títol fa referència a l'observació del president de la Reserva Federal dels Estats Units, quan va reconèixer una "fallada" en el sistema capitalista mundial.

Per altra banda, trobem Collapse (Chris Smith 2009), film centrat en Micheal Ruppert, periodista independent que va vaticinar la crisi, malgrat que Wall Street i el govern nord-americà la negaven; Vamos a hacer dinero (Erwin Wagenhofer, 2008), sobre l'abús dels mercats financers internacionals i les repercussions sobre els països desenvolupats i en vies de desenvolupament; o les obres dels grecs Aris Hatzistefanou i Katerina Kitidi, Debtocracy (2011), que narra la situació actual del seu país i proposa solucions alternatives a les que ofereixen els polítics, i Catastròika (2012), on s'analitzen els processos de privatització dels béns públics a l'Europa en crisi. Ambdues obres circulen lliurement per la xarxa per voluntat expressa dels autors.

Altres films documentals destacables són l'interessant punt de vista que ofereix Sobredosis (Martin Borgs, 2010), obra documental noruega que analitza la crisi que encara ha d'arribar: la pitjor, segons la seva tesi, quan s'acabi el líquid d'injecció de milions de dòlars a un sistema financer i de banca absolutament fràgil i emmalaltit; o IOUSA (Patrick Creadon, 2008), sobre el deute que acumula la reserva federal dels Estats Units des de la seva fundació al 1776.

Finalment cal parlar de la producció espanyola, que ha deixat films interessants, reflex de la nostra particular crisi estatal, com els curtmetratges d'animació d'Aleix Saló, Espaniastán, de la burbuja immobiliària a la crisi (2011) i Simiocràcia, crònica de la gran resaca econòmica; i també Fraude. Por qué la gran recesión (J. J. Mercado, 2012), que planteja el recés de l'economia en una fraudulenta intervenció de l'Estat i la banca; o Mis ahorros, su botín (Borja Casal Martí, 2012), centrat en l'especulació financera, l'estafa dels bancs, i les seves conseqüències sobre una societat basada en l'estalvi.

El gènere zombie, metàfora de mal-estar social

En èpoques de crisi i malestar social, el terror es converteix en un gènere en alça. I en ple segle XXI, el "zombi" ja forma part de la nostra consciència

col·lectiva com a metàfora fantàstica de la crisi.

Aquesta és la tesi d'Àngel Ferrero i Saúl Roas a El zombi com a metàfora (contra) cultural *, que vincula el ressorgiment d'aquest gènere als contextos de crisi política, social i econòmica. Des de les pioneres La legión de los hombres sin alma -White Zombie (Victor Halperin, 1932) i La noche de los muertos vivientes (George A. Romero, 1968) fins a la popular sèrie de TV The Walking Dead o l'esperada estrena de l'apocalíptica World War Z (Marc Forster 2012).

Ja al segle passat, Siegrfried Kracauer va realitzar un estudi que entenia el primer cinema de terror alemany dels anys 20-30, amb monstres hipnotitzadors i totalitaris, com una estructura on es podien analitzar metàfores relacionades amb comportaments, pors o desitjos de la societat del moment.

Segons Ferrero i Roas, passa el mateix a partir de la segona meitat del segle XX amb el gènere de terror zombi, històries en les quals exposar-hi temors, crítiques o conflictes en les relacions socials, polítiques, ètniques, de l'estat del benestar, de gènere, migratòries i econòmiques. Així és que la primera obra de George A Romero, referent del gènere, servia de crítica a la guerra del Vietnam; a la segona, Zombi- Dawn of the Dead (1978), hi criticava l'economia capitalista; El día de los muertos (1985), rebutja-

va la militarització de l'era Reagan, mentre que La tierra de los muertos (2005) feia el mateix respecte la manipulació de la era Bush Jr.

La proliferació del gènere a l'actualitat l'explicava perfectament Isaac Rosa en un article aparegut a Público al 2010: "los escenarios post-apocalípticos de la ficción (un planeta devastado y poblado por muertos andantes) van como anillo al dedo para caracterizar la crisis, con una economía mundial arrasada y habitada por empresas, bancos y hasta países que están económicamente muertos, pero que siguen caminando como si nada, aunque se les caiga la carne a trozos". ■

1998

Espaniastán

Activitats de la Lliga

Projecció del documental "Tierra Nuestra"

Basat en els testimoniatges dels propis protagonistes de la nostra història recent, el documental pretén reflexionar sobre la problemàtica de la Terra a Nicaragua des d'una perspectiva que ens ofereixi millors eines per analitzar el present.

La història de Nicaragua és també la història de la terra.

18 d'octubre a la Sala Petita de l'Auditori Municipal de Castellar del Vallès. Després de la projecció, **cinèforum a càrrec de Leonard Barrios**. En col·laboració amb Entrepobles

Taller "Biblioteca, descoberta i alguna cosa més"

a càrrec de Judit Pérez i Núria Puig.

16 de novembre a la Biblioteca Vapor Badia de Sabadell.

Enguany també, dins del Programa Ciutat Escola, la Lliga proposa conjuntament amb la Biblioteca Vapor Badia una activitat per a infants de primària en què a partir de l'explicació d'un conte, es treballen diferents valors i, al mateix temps, s'aprenen i es posen en pràctica les normes de funcionament i la manera de fer servir els recursos d'una biblioteca.

Celebració del Dia del Migrant

Sessió de conta contes a càrrec de Judit Pérez.

4 de desembre a la Biblioteca Ponent de Sabadell

En col·laboració amb Esplai Esquitx i SCAI Sabadell

L'activitat s'emmarca dins de les celebracions del Dia del Migrant. Ja és el segon any que la Lliga dedica aquest dia als més petits, organitzant activitats relacionades amb la temàtica, conjuntament amb l'Esplai Esquitx i l'SCAI.

La Judit Pérez ha preparat i explicat contes sobre com els infants poden convèncer els adults a superar els propis prejudicis i sobre com els infants mateixos viuen l'experiència de la migració. Finalitzats els contes, els nens i nenes han pogut realitzar uns tallers que reprenien les històries explicades.

Celebració del Dia Internacional dels Drets Humans

Xerrada sobre el dret a l'habitatge: "La PAH i l'auto-organització com a model de lluita pel dret a l'habitatge", a càrrec d'Elvi Marmol i Albert Jiménez

14 de desembre al bar de ca l'Estruch

Com cada any hem volgut celebrar el Dia Internacional dels Drets Humans, tractant un dret que creiem s'està vulnerant en l'actualitat. Hem tractat el tema del dret a l'habitatge i ho hem fet amb una interessant xerrada amb els membres de la Plataforma d'Afectades per l'Hipoteca de Sabadell. S'ha pogut donar a conèixer la tasca feta per part de la Plataforma i els grans resultats que han obtingut fins ara en la defensa del dret a l'habitatge.

Altres activitats:

20 de novembre: Projecció del documental "Indígenes quan la Terra Camina". A càrrec de Josep Ramon Giménez Sala annexa dels habitatges tutelats per a la gent gran al costat de la biblioteca de Ponent. Sabadell

11 de desembre: Taller-Debat la Immigració a Sabadell. I tu, com ho veus?

Centre cívic de Sant Oleguer.
En col·laboració amb SCAI

17 de desembre: Xerrada sobre la campanya Congo, perill de riqueses. A càrrec d'Iris Boadella.

IES Vallès de Sabadell

Campanyes en marxa:

Indígenes, quan la terra camina

<http://www.indigenes.cat/>

Responsable de la campanya: Elisenda Salomó

Txetxènia, trenquem el silenci

<http://www.txetxenia.org/>

Responsable de la campanya: Marta Ter

Congo, perill de riqueses

<http://www.perillderiqueses.org/>

Responsable de la campanya: Iris Boadella

Blocs actius:

Contes solidaris

<http://valorsdeconte.wordpress.com/>

Observatori de la immigració a Sabadell

<http://obimmigracionsbd.wordpress.com/>

NO

parimos hijos para la

GUERRA

